

СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – Свищов
Факултет „Стопанска отчетност“
Катедра „Контрол и анализ на стопанската дейност“

До
Председателя на научното жури
за присъждане на
образователната и научна степен
„доктор“ по докторска програма
„Счетоводна отчетност, контрол
и анализ на стопанската дейност
(контрол)“

СТАНОВИЩЕ

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“,
професионално направление 3.8 „Икономика“, докторска програма
„Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“
(контрол)

От член на научно жури:

Доц. д-р Силвия Димитрова Костова, преподавател в Стопанска Академия „Д. А. Ценов“ – Свищов, факултет „Стопанска отчетност“, катедра „Контрол и анализ на стопанската дейност“, докторска програма: „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (контрол)“.

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (контрол)“ на докторант Гергана Божидарова Николова, D03011680.

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационен труд съгласно заповед № 468/04.06.2019 на Ректора на СА „Д. А. Ценов“.

Автор на дисертационния труд: Гергана Божидарова Николова

Научен ръководител: доц. д-р Пепа Стойкова

Тема на дисертационния труд: Усъвършенстване организацията на контрола върху ДДС измамите (на базата на категорията „липсващ търговец“)

Дисертантът се е обучавал по докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност (контрол)“ към катедра „Контрол и анализ на стопанската дейност“, факултет „Стопанска отчетност“ на СА „Д. А. Ценов“.

Обучението е осъществено в самостоятелна форма, извършено от катедра „Контрол и анализ на стопанската дейност“ при СА „Д. А. Ценов“.

1. Обща характеристика на представения за рецензиране дисертационен труд

Дисертационният труд се състои от увод, три глави, заключение, списък на използваната литература и приложения. Дисертацията е с общ обем от 203 страници, от които 185 страници изложение, структурирано в увод, три глави и заключение. Приложенията са седем страници. Използваните литературни и нормативни източници са 68 броя, като преобладават интернет източниците и тези на български език. В изложението се съдържат 54 фигури и 9 таблици.

Авторът аргументирано защитава поставената теза и формулираните задачи за изпълнение на изследователската цел. Направена е обосновка на изведените, от докторанта, проблеми с административния капацитет на данъчната администрация от организационно-функционална гледна точка възможностите за повишаване резултатността на данъчния контрол по отношение противодействието на ДДС измамите.

Авторът е идентифицирал и изследвал в необходимата задълбоченост проблемите, които са в сферата на данъчния контрол при определяне възможностите за установяване на отклонения от задължението за данъка върху добавената стойност (ДДС). Базирайки се на направеното изследване са очертани и възможностите за прилагане на организационни и методически подходи за данъчен контрол, които ефективно противодействат на механизма на ДДС измамата. Във връзка с това, на дискусия в изследването се поставят на следните *основни аспекта*:

- в резултат на систематичен и критичен преглед на нормативната регулация в България и Европейския съюз са изследвани и идентифицирани измамните действия, свързани с ДДС, които са обект на данъчен контрол;
- разграничени са различните видове ДДС измами и са идентифицирани участниците в тях, като е направена връзка с приложението на конкретните форми на данъчен контрол при ДДС измамите от типа "липсващ търговец";

- проведено е анкетно изследване, което извежда основни проблеми в организацията на контрола на ДДС измамите и въз основа на него са аргументирани **два организационни модела**: *модел за реорганизация на структурно звено на приходната агенция за ефективен контрол на ДДС измамите и модел на контрол върху ДДС измамите чрез подобряване координацията и взаимодействието между различни публични органи за контрол и противодействие при ДДС измамите*;

- проведено е анкетно изследване сред търговци, регистрирани по ДДС, за значението на общодостъпен публичен регистър, с цел да се намали риска от действия, целящи измама с ДДС и въз основа на резултати на проучването е аргументирано приложението на база данни „Рисков масив“ като средство на данъчно задължените лица да не попадат във верига с измама с ДДС;

- формулирани са предложения за допълване на методиката за установяване на субективния елемент при солидарната отговорност по реда на ЗДДС.

По този начин докторантът *следва поставената цел*, с оглед да се установят приоритетните направления за усъвършенстване на процесите по идентифициране и третиране на ДДС измамите.

Аргументирано е обоснована актуалността на темата като е обвързана с глобализацията на националните икономики, в следствие на което се увеличаване обхвата и ускоряване обръщението на стоки, капитали и работна сила, но същевременно отношенията в търговските сделки се усложняват и се създават предпоставки за загуби от ДДС в бюджета на страните от Европа, възлизащи на 150 млрд. евро.

Изложението позволява да се докаже поставената **теза**, че усъвършенстването на административния капацитет на данъчната администрация, от организационно-функционална гледна точка, ще даде възможност за повишаване резултатността на данъчния контрол по отношение противодействието на ДДС измамите (на базата на категорията „липсващ търговец“).

2. Преценка на форма и съдържание на дисертационния труд

Целта на изследването е ясно дефинирана, логически обоснована и е поставена съобразно изложената теза. **Задачите** следват съдържателната структура на дисертацията и подпомагат за изпълнението на поставената цел.

Обект на дисертационния труд са проявните форми и приложното поле на данъчния контрол върху ДДС измамите от типа „липсващ търговец“, извършвани на територията на Република България.

Предмет на изследването е съществуващият към момента административен капацитет на приходната администрация по отношение организацията на данъчния контрол върху ДДС измамите и възможностите за неговото усъвършенстване.

За постигане на поставената цел са приложени комплексният, системният и хронологичният подходи както и методите: индукция, дедукция, наблюдение, проучване, анализ, синтез, аналогия, сравнение. Проведени са две анкетни проучвания: по въпросите за контрола върху ДДС измамите с органи по приходите, служители на Националната агенция за приходите; и сред представляващи търговски дружества за нагласите им по повод теоретичната възможност за публична достъпност на база данни „липсващ търговец“.

В представената разработка могат да се открият *следните основни качествени направления*:

Първо: Разгледани са същността и особеностите на ДДС измамите, като са открити видовете им и участниците в тях. Направена е логическа връзка между еволюцията на данъка и важността на предвидимостта на постъпления от ДДС, като основен елемент на данъчните приходи за фиска. Анализирани са проявните форми на ДДС-измамите: неправомерно намаляване на данъчните задължения; незаконно ползване право на данъчен кредит и отклоняване от облагане в резултат на действия или бездействия.

Второ: В организационно отношение е направен научен анализ на теоретичните постановки на данъчния контрол върху ДДС измамите като акцентът е поставен на аналитико-проучвателни действия от органите по приходите, пряко ангажирани с разкриването на ДДС измамите, специфичните производства при ДДС измамите и обвързването на организационните подходи с видовете измами.

Трето: По отношение на предложенията за усъвършенстване вниманието на докторанта е насочено към изследване на възможностите за вменияване на дознателски функции на органи по приходите, за подобряване на координацията и взаимодействието между структурите за противодействие на ДДС измамите, чрез създаване на Централен координационен екип за

оперативни действия, за реструктуриране на Главна дирекция „Фискален контрол“, за публичност на база данни „Рисков масив“ и прилагането на солидарната отговорност. Предложенията са подкрепени с данни от емпирични изследвания и проучвания.

Сполучливо е направен подбор и анализ на практическия материал. Множеството приложения, графики и таблици позволяват да се онагледи авторовата теза и да се подчертае значимостта на изследваната проблематика.

Дисертационният труд е в *достатъчен обем* за научно изследване като се осигурява изчерпателност и завършеност на поставените, за дискутиране, проблеми.

Представеният дисертационен труд е балансиран в структурно отношение, като акцентът е поставен на втора и трета глава. В изложението авторът е дискутирал теоретико-практическите възможности за подобряване на организацията на данъчния контрол при ДДС измамите. Предложените теоретични модели на данъчен контрол предоставят положителна перспектива и възможност за намаляване на щетите за фиска. От друга страна, тези модели създават възможност за превенция от въвличане на данъчно задължените лица в ДДС схеми.

Авторефератът представя точно и ясно съдържанието на дисертационния труд и резултатите от изследването, приносните моменти, степента на новост и практическа значимост на резултатите от изследването.

3. Оценка на получените научни приноси и научно-приложни резултати

Приемам позицията на автора за наличие на приноси в дисертационния труд. В представената разработка могат да се открият *следните приносни моменти*:

- Посредством систематичен и критичен преглед на нормативната регулация в Република България са изследвани и са идентифицирани измамите, свързани с ДДС, като обект на данъчен контрол.

- Изведени и систематизирани са проблемите в организацията на данъчния контрол при ДИЛТ, на основата на извършен статистически анализ на оценките, дадени от анкетирани служители от специализираното звено за борба с ДДС измамите на приходната администрация.

- Въз основа на определените и анализирани проблеми са предложени конкретни мерки за усъвършенстване организацията на данъчния контрол при ДИЛТ в следните насоки: вменяване на дознателски функции на органи по приходите; създаване на Централен координационен екип за оперативен обмен на информация и синхронизиране на действия между различни органи и институции с функционалност противодействия на ДДС измами; реструктуриране на Главна дирекция „Фискален контрол“; публичност на база данни „Рисков масив“; извършване на комуникационна стратегия с цел реализация на солидарната отговорност. Предложените подходи биха довели до подобряване на организацията на данъчния контрол и до по-ефективно противодействие на ДДС измамите, ошетяващи фиска.

Изследването и резултатите от проучването са апробирани в **девет броя** публикации. Публикациите отразяват съществени аспекти от дисертацията и са позволяват на научната и друга общественост да се запознае с основните идеи от разработената дисертация.

4. Критични бележки, препоръки и въпроси към докторанта

Към докторантът могат да се отравят следните критични бележки:

- Разглежданите въпроси и проблеми имат преди всичко организационен характер като не се отделя достатъчно внимание на връзката им с методическите аспекти на данъчния контрол за ограничаване на ДДС измамите.

Към докторанта се отправя **следния въпрос**:

1. Посочете има ли предприети организационни мерки за внедряване на предложените модели в Националната агенция за приходите по отношение на ограничаване на измамите с ДДС?

5. Заключение

Кандидатът демонстрира способности за самостоятелни научни изследвания. Аргументираните изводи демонстрират уменията на докторанта за професионално и целенасочено прилагане на теоретичните знания в практиката. Това предоставя възможност за усъвършенстване теорията и практиката на контрола

Направената количествена и качествена оценка на дисертационния труд на тема „Усъвършенстване организацията на контрола върху ДДС измамите (на

базата на категорията „липсващ търговец“)“ *ми дава основание да гласувам положително и с убеденост да предложа на членове на научното жури да подкрепят присъждането на образователната и научна степен „доктор” на Гергана Божидарова Николова, докторант в професионално направление 3.8 „Икономика“, докторска програма „Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност“ (контрол).*

Свищов,
22.07.2019 г.

Рецензент:.....
(доц. д-р Силвия Костова)